

ARAŞTIRMA

Açık Erişim

RESEARCH

Open Access

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi Çalışanlarının Konsültasyon İhtiyaçları, Kaynakları ve Aldıkları Konsültasyon Hizmetlerinin Niteliğinin İncelenmesi

An Investigation Of The Consultation Needs Of The People Who Work In Guidance And Psychological Counselling And The Quality Of The Resources And The Consultation Service That They Receive

Ahmet Güneşlice, Taşkın Yıldırım

Öz. Bu çalışma, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon ihtiyaçlarını ve kaynaklarını keşfetmeyi, alınan konsültasyon hizmetlerinin niteliğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışma grubunu ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan 15 okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılarak toplanmıştır. Toplanan verileri çözümleme yöntemi olarak içerik analizi yapılmıştır. Bulgulara genel olarak bakıldığında, ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının bazı ana ve alt kategorilerde konsültasyona ihtiyaç duydukları alanlar ve en çok başvurdukları konsültasyon kaynakları ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca bu çalışmada, okul psikolojik danışmanlarının aldıkları konsültasyon hizmetlerinin niteliğine ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler. Konsültasyon, okul psikolojik danışmanı, fenomenolojik yaklaşım

Abstract. This study aims both to explore the consultation needs and resources of those who work as a psychological counsellor in primary, secondary and high school within the body of Ministry of National Education and to ascertain the quality of counselling services that are provided. In this study, phenomenology as a qualitative research design was adopted. The data used in this study was obtained with semi-structured interviews. Content analysis was performed as a method of analyzing the collected data. According to the findings obtained from the analysis; it has been revealed that the counsellors in primary, secondary and high schools needed consultation in a variety of subjects and they met those needs from different resources. In addition, evaluations regarding the quality of the consultation service they received were included. There are several suggestions in parallel with the results that gained from the research.

Keywords. Consultation, school counselor, phenomenological approach

Uzman Psikolojik Danışman Ahmet Güneşlice
Kapıçam Halk Eğitimi Merkezi, Kahramanmaraş, Türkiye
e-mail: güneşli_ahmet@hotmail.com

Doc. Dr. Taşkın Yıldırım
İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, Türkiye
e-mail: taskin.yildirim@inonu.edu.tr

Geliş/Received: 23/10/2019
Düzeltilme/Revision: 10/12/2019
Kabul/Accepted: 15/12/2019

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Geçmişten günümüze çeşitli insanlar ya da bazı meslek elemanları, bireyin kendisini ve çevresini tanımasına yardım etmişlerdir. Çevresiyle etkileşim içinde olan insan oğlu; duyan, hisseden, düşünen bir varlıktır ve gündelik yaşamını sürdürürken birçok problemle karşılaşabilir. Bu problemlerin içeriğini kişisel, ailesel, mesleki ya da toplumsal sorunlar oluşturabilir. İnsanlar yaşamları boyunca içinde buldukları koşullar ve imkânlar ölçüsünde karşılaştığı problemlerden bazılarını çözüm bulabilirken, bazılarını çözmekte çaresiz kalabilmektedir. Kişi problem durumu hakkında veya kendini tanıma konusunda yeterli bilgiye ya da tecrübeye sahip olmayabilir. Böylesi bir süreçte “bilen birinden” yardım alma gereksinimi oluşması kaçınılmazdır (Tan, 1992).

Bilimsel gelişmelerin hız kazandığı günümüz dünyasında bireyi ya da grupları tanımayı amaçlayan ve onlara yardım hizmeti sunan meslek gruplarının kapsamı genişlemiş ve gelişmiştir. Bu değişim ve gelişim neticesinde bireylere veya gruplara daha hızlı ve etkin bir şekilde yardım hizmeti sunmanın gerekliliği anlaşılmış ve konsültasyona duyulan ihtiyaç artmıştır. Konsültasyon uygulamaları tarih öncesi insanlığa kadar uzanan köklü bir yapıya sahiptir. Örneğin avlanma ve barınma konusunda yetenekli biri daha az yetenekli birine tavsiyede bulunur, ona yardımcı olurdu (Sears, Rudisill ve Mason-Sears, 2012). Antik dönemde konsültasyonun önemli iki işlevini yerine getiren şifacılar ve teknik danışmanlar vardı. Şifacılar, insanların iyilik halini güçlendirme gibi bir yeteneğe sahip iken teknik danışmanlar ise insanlara bozulan şeyleri nasıl tamir edeceğini, problemi çözmek için sonraki adımda neler yapılması gerektiğini anlatırlardı (Gallessich, 1980).

Psikoloji alanında konsültasyon anlayışının temellerini oluşturan en somut etki ise ruh sağlığı konsültasyon modelinin öncüsü Gerald Caplan’a aittir. Caplan 1949’da İsrail’de bir psikiyatrist olarak çalışırken kendisine bir grup göçmen topluluğuna ruh sağlığı hizmeti sunma sorumluluğu verilmişti (Caplan, Caplan ve Erchul, 1994). Ancak bu dönemde bireysel psikoterapinin sunduğu olanaklar bu kadar fazla sayıda kişi ile çalışmaya uygun değildi. Bundan dolayı Caplan ve çalışma grubu, yardım hizmeti sunmak için doğrudan verilecek hizmetin yükünü azaltmanın yolunu bulmaya çalışmışlardır. Takım üyeleri, danışanlara tek tek yardım sunmak yerine okullarındaki danışmanlarla konsültasyon çalışması yürütmeye odaklandılar. Konsültasyon süreci boyunca danışmanlar, göçmenlerin problemlerinin çözümünü engelleyen yanlış algılarının ve

kalıplaşmış düşüncelerinin farkına vararak yeni bakış açıları kazanmış oldular. Caplan'ın bu çalışmadaki amacı; doğrudan hizmet modeli ile ulaşabileceklerinden daha fazla bireye konsültasyon hizmeti aracılığı ile ulaşarak onların ruh sağlığını pozitif şekilde etkilemektir (Erchul ve Martens, 2010).

Caplan' a göre konsültasyon diğer adıyla müşavirlik alanında uzman kişinin müşavirin konsültasyonu alan kişiye probleminin çözümünde müşavirlik etme sürecidir (Caplan,1970). Kurpius'a (1978) göre konsültasyon, profesyonel düzeyde yardım hizmeti sunan ve yardıma gereksinimi olan birey, grup veya sosyal birim arasındaki gönüllü ilişkidir. Caplan (1970) ve Sabatino (2009b) konsültasyonu; kişilerin işleriyle ilgili karmaşık durumları etkili bir şekilde yönetmelerini sağlayan, konsültanın ve konsültasyonu alan kişinin sınırlandırılmış rollerini içeren yardım hizmeti olarak tanımlamıştır. Bazı araştırmacılara göre konsültasyon kavramı; genel olarak problem durumları karşısında ortak tavsiye aramak ve tavsiyede bulunmak anlamına gelir (Caplan ve Caplan, 1993; Gallessich, Gilbert ve Holahan,1980). Başka bir tanımda konsültasyon; insana yardım hizmeti olarak ifade edilmiştir (Goodstein, 1978; Dougherty,1995).

Ruh sağlığı hizmetlerinin ve okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin genel amacı bireylerin bir bütün olarak gelişimine yardımcı olmaktır (Caplan, 1970). Bu hizmetlerin tam anlamıyla hedefine ulaşabilmesi için okul psikolojik danışmanları; okul idaresiyle ve öğretmenlerle iş birliğine dayalı bir ilişki içinde olması gerekmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının, okulda ortak bir rehberlik anlayışı geliştirmesinde ve rehberlik hizmetlerini etkili bir şekilde yürütebilmesinde kullanabilecekleri önemli hizmetlerden birisi de konsültasyondur. Tarihsel gelişimine baktığımızda; bir yüzyılı aşkın süredir okul sistemleri içerisinde eğitimi engelleyen problem durumları ve öğrencilerin gelişimlerine (kişisel, duygusal, sosyal ve eğitsel) etki eden unsurlar ile mücadele etmenin önemi fark edilmiştir (Constable, 2006). Caplan tarafından işle ilgili sorunlarının çözüme yönelik geliştirilen ruh sağlığı konsültasyon modeline yıllar geçtikçe; çocuk gelişimi, motivasyon, okullarda davranış ve öğrenme sorunları, parçalanmış aile ve aile içi çatışma gibi konular eklenmiştir. Eğitim ortamlarında bireyin gelişimini ve dolayısıyla eğitimsel hedefleri etkileyen bu konular konsültasyonun önemini ortaya çıkarmıştır (Lambert, Haylander ve Sandoval, 2004).

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Okullarda yürütülen konsültasyon çalışmalarına yönelik literatür incelendiğinde, okul psikolojik danışmanlarının öğretmen ve idareciler ile yapmış oldukları iş birliği ve konsültasyon çalışmaları (Akbaş, 2001; Atıcı, 2004; Atıcı, 2006; Atıcı ve Çekici, 2007; Karakuş, 2008; Şeyhoğlu, 2006), bazı konsültasyon modellerinin eğitim ortamlarında uygulanmasına yönelik çalışmalara (Tagay ve Sarı, 2012; Kahveci, 2015), okul psikolojik danışmanlarının yaşadıkları mesleki sorunları, kendilerini yeterli ve yetersiz hissettikleri alanları, lisans eğitimlerinin niteliğine ilişkin değerlendirmelerini inceleyen (Tuzgöl-Dost ve Keklik, 2012) ve okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye (Dinçel ve Demirtaş-Zorbaz, 2015; Güven, 2016; Uzbaş, 2009; Güven, Kılıç, Hayran ve Büyüksevindik, 2016; Gültekin ve Arıcıoğlu, 2012) yönelik araştırmalara rastlanmıştır. Fakat okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon ihtiyaçlarını ve kaynaklarını ortaya koyan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma, okul psikolojik danışmanlarının sahada çalışırken hangi konularda konsültasyona ihtiyaç duyduklarını, ihtiyaç duyulan konsültasyon konularında hangi kaynaklara başvurduklarını ve alınan konsültasyon hizmetinin niteliğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon ihtiyaçlarının, kaynaklarının ve niteliğinin belirlenmesi gelecekte sunulacak olan hizmetlerin daha etkili olması açısından önem arz etmektedir.

Bu bilgilerden yola çıkarak bu çalışma; ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon ihtiyaçları ve kaynaklarını keşfetmeyi, alınan konsültasyon hizmetlerinin niteliğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde, aşağıda belirtilmiş olan alt problemler aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Okul psikolojik danışmanlarının;

1. İlkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları en çok hangi konularda konsültasyona ihtiyaç duymaktadır?
2. İlkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları konsültasyon ihtiyaçlarını hangi kaynaklardan karşılamaktadır?
3. İlkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları aldıkları konsültasyon hizmetlerinin niteliğini nasıl değerlendirmektedir?

YÖNTEM

Bu çalışmada okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon ihtiyaçları, kaynakları ve aldıkları konsültasyon hizmetlerinin niteliğinin betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada betimlemeye dayalı niteliksel bir araştırma yöntemi olan fenomenolojik desen kullanılmıştır.

Fenomenolojik çalışma, birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşamış deneyimlerinin ortak anlamını tanımlar (Creswell, 2015). Husserl'e göre fenomen aslında görünüşe gelen anlamına gelmektedir. Bu yüzden öncelikle görünenin kendisi, yani öznel fenomen için kullanılır (Husserl ve Tepe, 2012). Husserl, fenomenoloji ile insanların olayları nasıl betimlediklerini ve tecrübe ettiklerinin araştırılmasını kastetmiştir (Patton, 2014). Bu araştırmada, okul psikolojik danışmanlarının mesleklerini icra ederken en çok hangi konularda konsültasyona ihtiyaç duydukları, konsültasyon ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları ve aldıkları konsültasyon hizmetlerinin niteliğini ayrıntılı şekilde betimleme önemli bir durum olarak ele alınmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın grubunu 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Kahramanmaraş ilinde ilkokul (5), ortaokul(5) ve lise (5) kademelerinde görev yapan 15 okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır. Katılımcıların Kahramanmaraş'tan seçilmesinin nedeni araştırmacının katılımcılara ulaşımının kolay olmasındandır. Veriler toplanmadan önce katılımcılara çalışmanın içeriği hakkında bilgi verilmiş olup katılımcıların gönüllülükleri esas alınmıştır. Çalışmanın merkez fenomeni bağlamında katılımcılar ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Fenomenolojik (olgubilimsel) araştırmalarda tüm katılımcıların, çalışılan olguyu tecrübe etmiş veya bu olguya ilgili tecrübeleri olan kişilerle temas etmiş olmaları önemlidir (Rolfe, 2006). Bu, araştırmacının bireyleri ve mekânları çalışma için seçmesi anlamına gelir. Çünkü bu kişiler çalışma probleminin ve çalışmanın merkezi fenomenin anlaşılmasına yönelik istekli olarak bilgiler vereceklerdir (Creswell, 2015).

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Bu amaç doğrultusunda araştırmaya katılımcı olmaya gönüllü olan 5 ilkokul, 5 ortaokul ve 5 lise kademesinde en az 3 yıl çalışma deneyimi olan okul psikolojik danışmanları dahil edilmiştir. Katılımcıların tümü rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünden mezun olmuşlardır. Tablo 1’de katılımcılara ait bazı demografik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Bazı Bilgiler

		f	%	
İlkokul	<i>Cinsiyet</i>	Kadın	3	60
		Erkek	2	40
	<i>Kıdem</i>	3-5 Yıl Arası	2	40
		6-10 Yıl Arası	1	20
		26-30Yıl Arası	2	40
	Ortaokul	<i>Cinsiyet</i>	Kadın	1
Erkek			4	80
<i>Kıdem</i>		3-5 Yıl Arası	4	80
		16-20 Yıl Arası	1	20
Lise	<i>Cinsiyet</i>	Kadın	1	20
		Erkek	4	80
	<i>Kıdem</i>	5-10 Yıl Arası	2	40
		10-15 Yıl Arası	3	60

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler, nitel araştırma tekniklerinden, yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme formundaki sorular, literatür taraması sonucunda alan uzmanı bir çalışan ve araştırmacı tarafından araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Görüşme formlarında yer alan soruların kapsam geçerliğini taşıyıp taşımadığını ortaya çıkarmak için alan uzmanı iki akademisyenle birlikte değerlendirme yapılmıştır. Görüşme formlarının asıl uygulanmasına geçmeden önce bir ilkokul, bir ortaokul ve bir lise okul psikolojik danışmanı ile pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada soruların; araştırmanın amacına uygunluğu, anlaşılır ve sıralanışının uygun olup olmadığı değerlendirilmiş, değerlendirme sonucunda şekil, amaç ve kapsam yönlerinden bir sorunun görülmediği ve görüşme formunun bu haliyle asıl uygulamada kullanılabileceği kanaatine ulaşılmıştır.

Görüşme Soruları

- Yapmış olduğunuz psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında kendinizi yetersiz hissettiğiniz ve konsültasyona ihtiyaç duyduğunuz alanlar nelerdir?
- Konsültasyon ihtiyaçlarınızı kimlerden ve nasıl karşılıyorsunuz?
- Aldığınız konsültasyon hizmetinin problem durumunuza katkısı ne yönde oluyor?

Nitel araştırmalarda genel bir kural olarak aynı veriler üzerinden kodlanan verilerin benzerlik oranı önem arz etmekte olup araştırmanın güvenilirliğini ortaya koyması açısından önemlidir (Fidan ve Öztürk, 2015a). Bu modelde kullanılan güvenilirlik formülüne göre; içsel tutarlılığı veren kodlama denetiminde kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az % 80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Patton, 2002).

Araştırmacılar tarafından yapılan veri analizi sonucu elde edilen verilere göre; üzerinde görüş birliği sağlanan terim/konu sayısı: 90, üzerinde görüş birliği

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

sağlanamayan (görüş ayrılığı) konu/terim sayısı: 18 olarak belirlenmiştir. Miles ve Huberman modelinde güvenilirlik hesaplama formülüne göre;

$$\text{Güvenirlik} = \left(\frac{90}{90 + 18} \right) \times 100 \quad \text{Güvenirlik} = \% 83.33 \text{ olarak hesaplanmıştır.}$$

İşlem

Çalışma gurubundaki katılımcılarla yapılan görüşmeler 09/11/2018 ile 20/12/2018 tarihleri arasında farklı günlerde gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde katılımcılara çalışmanın amacı ve yapılan görüşmenin gizliliği hakkında bilgiler verilmiş, katılım için gönüllü olup olmadıkları sorulmuştur. Okul psikolojik danışmanları ile yapılan görüşmeler görevli oldukları kurumlarda rehberlik servisinde belirlenen gün ve saatte gerçekleştirilmiş ve katılımcılarla yapılan görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Çalışma grubundaki her bir okul psikolojik danışmanı ile yapılan görüşme ortalama 20 dakika sürmüştür toplam 15 kişi ile toplamda yaklaşık 300 dakika (5 saat) süren görüşmeler yapılmıştır.

Katılımcılara (ilkokul, ortaokul, lise) aşağıda belirtilmiş sorular yöneltilmiştir. Mülakat sorularına ek olarak mülakat esnasında katılımcılara yöneltilen sorular önceden belirlenmiş olmakla beraber, gerektiği durumlarda soru içerikleri değiştirilmeden farklı şekilde sondaj sorular sorma yoluna ve yer yer tekrar sorma yoluna da gidilmiştir. Görüşmeler sırasında açıklamalar ve sondaj sorularla katılımcıların soruları daha iyi anlamaları amaçlanmıştır.

Verilerin Analizi

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin kavramsallaştırılması için içerik analizi yönetimi kullanılmıştır. Bu yöntem aracılığı ile veriler kavramsallaştırılıp ardından ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir düzenleme yapılarak verileri açıklayan kategoriler ortaya çıkarılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Görüşmeler esnasında katılımcının ismi değiştirilmeden kullanılmış olup daha sonra katılımcılara kod numaraları verilmiştir. Çalışma grubu içerisinde yer alan ilkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarına İ1'den

başlayarak İ5'e kadar, ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarına O1'den başlayarak O5'e kadar ve lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarına L1'den başlayarak L5'e kadar kodlanmıştır.

Bu araştırmada tamamlanan 15 görüşme sonrası kayıt altına alınmış dokümanlar bilgisayar ortamına aktarılmış ve her katılımcı için bir klasör oluşturulmuştur. Daha sonra ses kaydına alınmış görüşme kayıtları Microsoft Office Word programında konuşmalarda değişiklik yapılmadan yazıya dökülmüş olup deşifrelerin yazıcıdan çıktısı alınarak kodlamalar el ile yapılmıştır. Saldana'ya (2009) göre el ile kodlama yapmanın araştırmacının araştırmasını daha çok sahiplenmesini ve araştırması üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmasını sağladığı ifade edilmiştir. Ardından görüşme ve dokümanlardan anahtar ifadeler listelenmiş yani kodlamalar yapılmış ve daha sonra da bu anahtar ifadeler ilkökul kademesi için 5 ana kategoride 21 alt kategori, ortaokul kademesi için 6 ana kategoride 29 alt kategori ve lise kademesi için 6 ana kategoride 27 alt kategori etrafında birleştirilmiştir. Son adımda, ulaşılan ana kategori ve alt kategorilere ulaşılan kadar bazı kategorilerin birkaç kez düzenlenmesi gerekmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon ihtiyaç alanları, konsültasyon için başvurdukları kaynaklar ve aldıkları konsültasyon hizmetlerinin niteliğini değerlendirmeye yönelik bulgulara yer verilmiştir.

İlkokul Kademesinde Görev Yapan Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyona İhtiyaçlarına İlişkin Bulgular

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyona ihtiyaç duydukları alanlara ilişkin görüşlerin analizi yapılmış olup, sonuçlardan elde edilen ana kategori ve alt kategorilere ilişkin bilgiler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Tablo 2. İlkokul Kademesinde Görev Yapan Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyona İhtiyaçlarına İlişkin Bulgular

		f	%
Kişisel-Sosyal Rehberlik	Oryantasyon	2	
	Davranış problemleri	1	
	Okul Fobisi	1	%10,6
	Kişilerarası İletişim	1	
	Toplam	5	
Eğitsel Rehberlik	Aile Eğitimleri	2	
	Oyun Etkinlikleri	2	
	Grup Rehberliği Etkinlikleri	2	%14,89
	Zeka oyunları	1	
	Toplam	7	
Özel Eğitim	Kaynaştırma öğrencileri	4	
	Sağlık Kuruluşuna Yönlendirme	4	
	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite	3	
	Tanılama Süreci	3	%38,29
	İzleme – Değerlendirme Süreci	3	
	Özel Öğrenme Güçlüğü	1	
	Toplam	18	
Rehberlikte Güncel Gelişmeler	Rehberlik Anlayışındaki Aksaklıklar	3	
	Çocuk Gelişimi(Pedagoji)	2	
	Güncel Eğitimler	2	%14,89
	Toplam	7	
Krizle Müdahale Durumları	İhmal-istismar	4	
	Adli Vakalarda Süreç Yönetimi	4	
	İntihar	1	%21,27
	Yas Süreci	1	
	Toplam	10	
Genel Toplam		47	%100

Tablo 2'ye göre, ilkököl kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları sırasıyla %38 özel eğitim, %21 krize müdahale durumları, %14 eğitsel rehberlik, %14 rehberlikte güncel gelişmeler ve %10 kişisel- sosyal rehberlik ana ve alt kategorilerinde konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

İlkoköl kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarına göre özel eğitim ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; kaynaştırma

öğrencileri, sağlık kuruluşuna yönlendirme, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, tanılama süreci, izleme – değerlendirme ve özel öğrenme güçlüğü alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

“...İlk olarak hocam özel eğitim alanında yetersizlik hissettim. Bizim kaynaştırma öğrencilerimiz var. Bir öğrencide özellikle sıkıntı yaşıyoruz. Öğrenciye zihinsel yetersizlik tanısı konuldu ama bu RAM’in koyduğu tanı. Ve biz ona karşı elimizin kolumuzun bağlandığını hissediyoruz. Ve biz gerçekten ilkokulda özel eğitim konusunda çok fazla konsültasyona ihtiyaç duyuyoruz. Örneğin, tanılama. Tabii ki tanılamayı biz yapmıyoruz ama yönlendirme konusunda ayrıca çok fazla konsültasyona ihtiyaç duyuyoruz. Ya da uygulamalı olarak daha fazla bilgiye ihtiyacımız olabiliyor.”(İ2)

“...Şöyle bir düşüneyim. En çok özel eğitim konusunda konsültasyona ihtiyaç duyuyorum. Tanı koyuyorlar ve veli bir şey bilmiyor, öğretmen bir şey bilmiyor. Bu çocuk kaynaştırma öğrencisi olabiliyor, özel eğitim sınıfı olabiliyor. Bunu çözmede mesela yardıma ihtiyaç duyduğum konular çok olabiliyor. Bu şekilde söyleyebilirim aslında.”(İ5)

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarına göre krize müdahale durumları ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; ihmal-istismar, adli vakalarda süreç yönetimi, intihar ve yas süreci konularında kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının krize müdahale durumları ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

“...Allah korusun adli vakalar olabiliyor. İstismar... Benim başıma gelmedi ama. Yani bildirilmemesi durumunda hapse düşmek gibi durumlarla sonuçlanan durumlar olabiliyor. O tür durumlar beni hep korkutmuştur. Bu konuyla ilgili pek de bilgim yok açıkçası. Hani öyle bir durumla karşılaşırsam ne yaparım. Soğukkanlı davranabileceğimi sanmıyorum. Bu konuda konsültasyona ihtiyaç duyduğumu söyleyebilirim.”(İ5)

“... Krize müdahale ön plana çıkıyor. Orada ne yapacaklarını bilmede, kestirmede zorlanıyorlar. Süreci basamaklarına göre yönetmede, yürütmede sıkıntılar yaşıyoruz. Bu konuda destek almak gerekiyor.”(İ3)

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları eğitsel rehberlik ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; aile eğitimleri, oyun etkinlikleri, zekâ oyunları ve grup rehberliği alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettikleri ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının eğitsel rehberlik ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir

“...Bence özellikle üniversitelerde ilkokul kademelerine yönelik oyun etkinliklerinin daha fazla olması gerekiyor ve çocukların seviyesine inebilecek eğitimlerin olması gerekiyor. Çünkü benim en çok zorlandığım konu buydu. İlkokula atandığım ilk zamanlarımda çocuk danışmanların seviyelerine inmek beni çok zorladı. O etkinlikleri nasıl yapacağımızı, sınıf rehberlik faaliyetlerini nasıl yürüteceğimizi bilemedim. Düz anlatımla anlattığımız zaman sıkılıyorlar zaten. Onların dikkatini çekecek etkinlikler ve görseller gerekiyor.” (İ1)

“...Kurslara başvurmaya çalışıyoruz mebbis üzerinden. Ama sadece bir alana veriyorlar. Zeka oyunlarıyla ilgili, oyun etkinlikleriyle ilgili, problemlili olan çocuklarımızın zayıflığı ile ilgili kurslar verilsen ve biz bu konularda destek alsak daha faydalı oluruz. Hem eğlenceli oyunlar oynarız hem de çocuklarımızı topluma kazandırabiliriz. Ama bu konuda rehber öğretmenlere yönelik çalışmalar çok kısıtlı. Kurslar, sertifikalar konusunda çok yetersiz kalıyoruz. Doğal olarak bizde bu konularda konsültasyona ihtiyaç duyuyoruz.” (İ2)

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları rehberlikte güncel gelişmeler ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; rehberlik anlayışındaki aksaklıklar, çocuk gelişimi ve güncel eğitimler alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının rehberlikte güncel gelişmeler ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

“...İlkokulda rehberlik anlayışı, ortaokul ve liseye göre daha zayıf. Neden dersiniz işte bu dediğim sebeplerden kaynaklanıyor. Anaokulunda da, lisede de branş öğretmenleri olduğu için konuyla ilgili rehber öğretmene danışma, fikir alma konusunda daha açıklar. Örneğin, öğretmen çocuğun kulağını çektiğinde bana gelip Ayla Hocam evet bu yaptığım yanlış ama bu konuda ne yapabiliriz şeklinde fikir alabiliyor. Ama ilkokulda bunu çok fazla

Güneşlice ve Yıldırım

yaşayamıyoruz. Benim daha çok ilkokulda psikolojik danışma becerileri anlamında değil ama öğretmen iletişimde daha çok konsültasyona ihtiyaç duyduğumu düşünüyorum.”(İ4)

“...Bu manada ben ilkokulda şunu da gözlemledim. Rehber öğretmenlik ya da rehberlik bazında anlayış eksikliği mevcut. Bunun giderilmesi adına gerekli toplantılarda, şurada burada bunu sürekli yazıyoruz. Özellikle idari manada ve öğretmen bazında mutlaka rehberlik anlayışının geliştirilmesi ve oturtulması manasında desteğe ihtiyaç duyuyorum.” (İ3)

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları kişisel - sosyal rehberlik ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; oryantasyon, okul fobisi ve kişiler arası ilişkiler alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve bu konularda konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının kişisel – sosyal rehberlik ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“... Çocuk okula uyum sağlayamıyor mesela. Velinin de uyum sağlaması önemli. Veli de uyum sağlayamıyor. Ortada bir uyumsuzluk oluyor. Veli, öğretmen ve öğrenci arasında. Doğru şekilde oryantasyon yapılması gerekiyor. Bunu çözmeye yardıma ihtiyaç duyduğum konular çok olabiliyor. Bu şekilde söyleyebilirim aslında.” (İ5)

“...Hocam bizim okul çok kalabalık bir okul. Oryantasyon için kendinizi ve rehberlik servisini tanıtmanız gerekiyor. Sınıflara girmeniz gerekiyor. Bütün sınıflara girmeniz mümkün değil. Sınıflara girmediğiniz zaman öğrenciler gelmiyorlar. Bu konuda kendimi eksik hissettiğim zamanlar oluyor.” (İ2)

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

		f	%
Kişisel-Sosyal Rehberlik	Ergenlik-Gelişim Dönemleri	4	
	Davranış Problemleri	3	
	Teknoloji Bağımlılığı	2	
	Ailevi Problemler	2	%26
	Parçalanmış Aile Çocukları	1	
	Madde bağımlılığı	1	
	Toplam	13	
Mesleki Rehberlik	Sınav Kaygısı	2	
	Sınav Sistemleri	2	
	İlgi-Yetenek-Zeka Testleri	1	%10
	Toplam	5	
Eğitsel Rehberlik	Aile Eğitimleri	2	
	Grup Rehberliği Etkinlikleri	1	
	Motivasyon	1	%8
	Toplam	4	
Özel Eğitim	Kaynaştırma Öğrencileri	2	
	Bireysel Eğitim Planı	1	
	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite	1	
	Tanılama Süreci	1	%14
	Sağlık Kuruluşuna Yönlendirme	1	
	İzleme – Değerlendirme Süreci	1	
	Toplam	7	
Rehberlikte Güncel Gelişmeler	Güncel Eğitimler	4	
	Planlama - Desimal Sistemi	2	
	Bireyle Psikolojik Danışma	2	
	Rehberlik Anlayışındaki Aksaklıklar	1	%24
	Çocuk Gelişimi (Pedagoji)	1	
	Kademe Değişikliği Oryantasyonu	1	
	Toplam	11	
Krizle Müdahale Durumları	İhmal-İstismar	4	
	Adli Vakalarda Süreç Yönetimi	2	
	Yas Süreci	1	%18
	İntihar	1	
	Travma Sonrası Stres Bozukluğu	1	
	Toplam	9	
Genel Toplam		50	%100

Ortaokul Kademesinde Görev Yapan Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyona İhtiyaç Duydukları Alanlara İlişkin Bulgular

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyona ihtiyaç duydukları konulara ilişkin psikolojik danışman görüşlerinin analizi yapılmış olup sonuçlara ilişkin ana kategori ve alt kategorilere ilişkin bilgilere Tablo 3'te yer verilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının sırasıyla %26 kişisel- sosyal rehberlik, %26 rehberlikte güncel, %18 krize müdahale durumları, %14 özel eğitim, %10 mesleki rehberlik ve %8 eğitsel rehberlik ana kategori ve alt kategorilerinde konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlar kişisel - sosyal rehberlik ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; ergenlik-gelişim dönemleri, davranış problemleri, teknoloji bağımlılığı, ailevi problemler, parçalanmış aile çocukları ve madde bağımlılığı alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve bu konularda konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının kişisel – sosyal rehberlik ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Ergenlik dönemi, ergenlik döneminin getirmiş olduğu problemler. Bu dönemin özellikleriyle çocuklar bambaşka bir kişiliğe bürünüyorlar ve öğretmenlerin, ailelerin duruma bakaş... Çünkü çocuklar ergenlikte bambaşka bir kişiliğe bürünüyor ve karşı cinsle iletişime geçmeye çalışıyor. Kendini tanımaya çalışıyor. Asi davranışları oluyor. Ne aile ne de öğretmen bunu kabul etmiyor. Arkadaşlarıyla birtakım problemleri oluyor. Ve ergenlik dönemi ile başlayan karşı cinse ilgi duyma okullardaki ciddi bir problem. Mesela bu okulda kabul edilemeyen bir problem erkek arkadaş ilişkileri. En çok uğraştığımız ve zorlandığımız, zaman zaman yardım aldığımız konular bunlar.”(O3)

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları görüşlerine göre mesleki rehberlik ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; sınav kaygısı, sınav sistemleri ve ilgi-yetenek-zeka testleri alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının mesleki rehberlik ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“... Daha önce, az önce bahsetmiştim daha doğrusu, biliyorsunuz TEOG, sınav stresi, sınav kaygısı durumu var. Biz bu sorunu çözemiyorduk ve çözmekte zorlanıyorduk. Bu anlamda desteğe ihtiyaç duymuştum.” (O2)

“... Çocukların yetenek ve ilgilerini tespit ederken kullandığımız psikolojik testler biraz daha çocukların seviyesine uygun hazırlanmış olsa iyi olur. Mesela ben geçen çoklu zeka ile ilgili bir test yaptım. Ama testi yaparken çocukların çoğu sürekli olarak bu ne demek bunun anlamı ne, burada neyi kast ediyor... Testler aslında çocukların seviyesine uygun değil. Ya testlerin seviyesi ayarlanmalı ya da çocukların seviyesi yükseltilmeli.” (O2)

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları eğitsel rehberlik ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; aile eğitimleri, grup rehberliği ve motivasyon alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının eğitsel rehberlik ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Çalıştığım bölge itibarıyla bu konu ailelerin de kabul etmediği bir durum ama çocukların da içinde buldukları dönem itibarıyla yaşadıkları bir durum. Çocuğun okulda yaptığı çok yanlış davranışlar oluyor. Aileye bildersen problem, bildirmesen yükünü alamıyorum. Yani ortada biz kalıyoruz. Bu konuda çok zorlanıyorum.”(O3)

“...Yani kesinlikle burada ailelere yönelik eğitimler verilmesi gerekiyor. Yani bu artık belki evlilik öncesi bile olması gerekiyor. Çünkü hakikaten baktığımız zaman sorunlu çocukların %99'unun ailelerinde problem var. Bu alana öncelik verilmesi ve destek verilmesi gerekiyor.” (O5)

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları rehberlikte güncel gelişmeler ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; güncel eğitimler, planlama ve desimal sistemi, bireyle psikolojik danışma, rehberlik anlayışındaki aksaklıklar, çocuk gelişimi ve kademe değişikliği alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının rehberlikte güncel gelişmeler ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Türkiye’de belli başlı konulara değiniliyor, hatta kitaplaştırılıyor ama havada kalıyor hepsi. Çok yoğun bir şekilde kitaplaştırılma var. Aslında daha sade, nokta atışı yapabileceğimiz etkinlikler yapılmış olsa... Yani 100-200 sayfa kitaplar yerine 10-15 sayfalık... Ben öyle düşünüyorum. Böylesi bizim için daha yararlı olur.”(O1)

“...Evet, gelişim dönemleri... Bence bunlar değişti hocam. Bunlar neden değişti. Çünkü gündemin getirmiş olduğu, kişinin hamilelik döneminde adliği ilaçların artması, çocuğun gelişimini tamamen farklılaştırıyor. Yaş olarak farklılaştırıyor. İhtiyaçlar değişiyor. Artık bize öğretilenin dışına çıkıldı. Bence bu konuda kitapların güncellenmesi hepimiz adına iyi olur diye düşünüyorum. Çünkü çoğu şeyi artık bu kitaplar karşılamıyor.” (O2)

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları özel eğitim ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; kaynaştırma öğrencileri, bireysel eğitim planı, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, tanılama süreci ve sağlık kuruluşuna yönlendirme alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Okulumuz açısından düşününce olursak, okulumuzda 13 tane öğrencimiz var. Kaynaştırma öğrencisi. Bunlarla ilgili de zaman zaman okulumuzdaki öğretmenlere eğitim vermek için kendimi genel anlamda, genel manada o yetkinlikte göremiyorum. Mesela bununla ilgili RAM’den destek alıyoruz. RAM’den bir personel çağırıyoruz örneğin. Özel eğitim konusunda sıkıntılar yaşıyoruz zaman zaman. Çünkü her zaman çözebileceğimiz sorunlar olmuyor. Çok farklı problem durumları gelebiliyor.”(O4)

“...O zaman BEP konusu başlı başına zorlayan bir şey. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamak yeri geliyor her branşın BEP planının hazırlanması rehber öğretmenden isteniyor. Yani mesela Türkçe dersinden BEP planı hazırlamam isteniyor. BEP’li öğrenciler tamamen rehber öğretmenlere yıkılmış durumda. Bu konuda yani gerçekten yetersiz kalıyoruz. Genel olarak bir bilgimiz var tabii ki.”(O3)

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları krize müdahale durumları ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; ihmal-istismar, adli vakalarda süreç yönetimi, yas süreci, intihar ve travma sonrası

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

stres bozukluğu alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının krize müdahale durumları ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

“...En büyük problem, en büyük sıkıntı yaşadığım alanlardan biri cinsel istismar. Cinsel istismar vakaları. Evet bu bilinen bir şey. Ama olayın içinde bulunduğumuz zaman bir istismar durumuyla baş başa kaldığımız zaman öncelikle çok ciddi bir olay bu. Çocuğun ailesi bile çocuğu kabul etmiyor. Aileye durumu bildirdiğimiz zaman rehber öğretmene çok fazla tepki olabiliyor. İdare durumla ilgili gerekli adımları atmıyor, kendisi çözmeye çalışıyor. Ama ortada ciddi bir vaka var, bildirilmesi gerekiyor. Durumla ilgili idare olsun, aile olsun ne bileyim okuldaki diğer öğretmenler olsun herkes bir şekilde rehber öğretmene yükleniyor. Bizim de bu alana hakim olmamız gerekiyor.”(O3)

“...Bildirildikten sonra hiçbir şey gizli kalması gerektiği gibi kalmıyor. En basitinden ben ifadeyi veriyorum oraya tutanakları veriyorum oraya bunlar tamamen gizli tutulacak denirken bir bakıyorsunuz karşı tarafın avukatı benim verdiğim ifadeyle, dilekçeyle geliyor. Bunlar tamamen ben olduğum gizlenecekken çok zor durumda bırakılıyor. Mesela ordarken öğretmenlerle bir sürü problemler yaşadım, veliler olayı kapatmaya çalıştı. Bir yandan ben bunu farklı bir boyutta yaşamışım. Cinsel istismar konusu her yönüyle gerçekten çok zor bir konu. Kesinlikle insanın desteğe ihtiyacı oluyor.”(O3)

Lise Kademesinde Görev Yapan Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyona İhtiyaçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4’te ise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyona ihtiyaç duydukları alanlara ilişkin olarak görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizi yapılmış olup, bütün psikolojik danışmanların çeşitli alanlarda konsültasyona ihtiyaç duyduklarını görülmektedir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler ışığında konsültasyona ihtiyaç duyulan alanlar; kişisel - sosyal rehberlik, eğitsel rehberlik, özel eğitim, rehberlikte güncel gelişmeler ve krize müdahale durumları şeklinde altı ana kategori altında toplanmıştır.

Güneşlice ve Yıldırım

Tablo 4. Lise Kademesinde Görev Yapan Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyona İhtiyaçları

		f	%
Kişisel-Sosyal Rehberlik	Ergenlik-Gelişim Dönemleri	5	
	Madde Bağımlılığı	4	
	Arkadaşlık İlişkileri	3	
	Ailevi Problemler	3	
	Çatışma çözme	3	%38,3
	Depresyon	2	
	Davranış Problemleri	2	
	Parçalanmış Aile Çocukları	1	
	Toplam	23	
Mesleki Rehberlik	Kariyer Danışmanlığı- Mesleki Danışmanlık	2	
	İlgi-Yetenek-Zeka Testleri	2	
	Alan-Bölüm Seçme	1	%8,3
	Toplam	5	
Eğitsel Rehberlik	Sınav Kaygısı	2	
	Grup Rehberliği Etkinlikleri	2	
	Aile Eğitimleri	2	
	Sınav Sistemleri	1	%13,3
	Yaratıcı Drama	1	
	Toplam	8	
Özel Eğitim	Dil ve Konuşma	1	
	Sağlık Kuruluşuna Yönlendirme	1	%3,3
	Toplam	2	
Rehberlikte Güncel Gelişmeler	Güncel Eğitimler	5	
	Rehberlik Anlayışındaki Aksaklıklar	2	
	Planlama - Desimal Sistemi	2	
	Bireyle Psikolojik Danışma	1	%18,3
	Kademe Değişikliği Oryantasyonu	1	
	Toplam	11	
Krizle Müdahale Durumları	Adli Vakalarda Süreç Yönetimi	4	
	İhmal-İstismar	3	
	Yas Süreci	2	%18,3
	İntihar	2	
	Toplam	11	
Genel Toplam		60	%100

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Araştırma sonuçlarına göre, lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları sırasıyla %38 kişisel sosyal rehberlik, %18 krize müdahale durumları, %18 rehberlikte güncel gelişmeler, %13 eğitsel rehberlik, %8 mesleki rehberlik ve %3 özel eğitim ana kategori ve alt kategoriler konusunda konsültasyona ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir.

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları kişisel - sosyal rehberlik ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; ergenlik – gelişim dönemi, madde bağımlılığı, arkadaşlık ilişkileri, ailevi problemler, çatışma çözme, depresyon, davranış problemler, parçalanmış aile çocukları ve sağlık kuruluşuna yönlendirme alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve bu konularda konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının kişisel – sosyal rehberlik ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Lise özellikle meslek lisesi öğrencilerinde arkadaşlarıyla sürekli kavgaya girme, sürekli tartışma çok ön planda yer alıyor. O yüzden yararlı olacağını düşünüyorum.”(L1)

“...Özellikle lisedeki öğrencilerde, belki ilk ve ortaokuldaki öğrenciler kendi durumlarının farkında olmayabiliyorlar. Yani çocukta çok fazla büyük bir psikolojik hasar oluşturmuyor. Çünkü o çocuklar hayatın gerçekleriyle tam anlamıyla yüzleşmemiş. Durumlarının çok fazla farkında değiller. Hayata daha somut bakıyorlar. Daha normal bakıyorlar. Ama lisedeki öğrenci kendindeki eksikliğin çok fazla farkında olabiliyor. Bu da ergenlik döneminin verdiği beğenilme hissini, ders esnasında kendini ifade edememenin verdiği rahatsızlığı ortaya çıkarmaktadır. Bu konuda birçok rehber öğretmen yetersiz hissetmektedir.”(L3)

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları krize müdahale ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; adli vakalarda süreç yönetimi, ihmal-istismar, intihar ve yas süreci alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettikleri ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının krize müdahale durumları ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Ne kadar da olsa intihar konusu bir gerçek. Problem tarama envanterleri yaptığımızda bazı öğrenciler orada işaretlemeler gösteriyorlar. Biz onlarla görüşüyoruz. Görüşürken acaba hep aklımızda acabalar kalıyor. Tamam peki ikna ettik ama bu sadece göstermelik boyutta bir şey gibi. Girişim boyutunda çok ciddi bir şeyi biz bu okulda yaşamadık. Ama bir tanesi gelirdi arka planında çok ciddi problemler mesela istismar... Bununla ilgili çok ciddi problemler yaşadığını söylediğinde bizim yapacağımız şeyler yönlendirmekten öteye gitmiyor. Burada yönlendirirken de ciddi anlamda riskler oluşuyor. İstismar durumu mesela. Bu istismar durumunun açığa çıkma durumu. Aileye durumun anlatılma tarafı veya aileye anlatıldıktan sonra ailenin durumu kapatma ihtimali. Yani çok farklı ihtimaller ortaya çıkabiliyor. Burada da bizim daha çok vicdanen mi yoksa daha çok görevimiz adına yapmamız gerektiği noktasında kendimizi çok sorguladığımız oluyor. Bizler daha çok bu yönde olabilecek durumların daha çok bizden alınması gerekiyor. Tamam ben yönlendirmeliyim ama yani sadece bir psikyatrist, polis olmamalı. Yani demek istediğim bununla ilgili ayrı bir birim oluşturmaları ve orda kanaat getirmeleri gerekiyor. Ve bizim de bu alanda eğitim almamız şart...”(L4)

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları mesleki rehberlik ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; kariyer danışmanlığı-mesleki danışmanlık, ilgi-yetenek-zeka testleri, alan-bölüm seçme alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının mesleki rehberlik ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Evet lisansta aldığımız bir eğitim var ama büyük oranda devam ediyoruz. Yani öğrencilerin meslek seçimine yönelik, kendilerine yönelik, ilgi ve yeteneklerini tanımlarına yönelik testlerle ilgili biraz daha eğitim ve desteklenmeye ve yenilenmeye ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.”(L3)

“... En önemli bilgi bu kademe adına alan-bölüm seçme... Aslında yönetmeliğe göre alan-bölüm seçme de kalmadı. Fenciler, matematikçiler, sözcüler, sayısalcular sınıflandırıldığında alan-bölüm seçme ve meslek seçiminde ciddi sıkıntıya giriyorlar. Bunun temelinde belki algı olarak sayısal alanın daha fazla bölüme sahip olmasından dolayı oraya doğru yönelme olabilir. Özellikle ailelerin eğitimleri biraz daha iyi. Ailelerin sayısala yönelik baskılarından dolayı, sayısal bölüm seçme ve meslek seçmede biraz sıkıntı yaşıyoruz. Ve ilk

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

başlarda şununla ilgili de çok fazla sıkıntı yaşıyorduk. Alanlarla ilgili, mesleklerle ilgili Türkiye’de hangi alanda ne kadar kadro var , hangi alanda ne kadar ihtiyaç var bunları haberlerde falan günlük izliyoruz ama var olan bu bilgiyi öğrencilere bilimsel ve resmi olarak veremiyoruz. 4 yıl sonra neye ihtiyacı var denildiğinde alan çalışan ve istihdam konusunda daha fazla kaygılı oldukları için okuyup iş sahibi olma arzuları ve kaygıları daha fazla olduğu için bu konuda bilgi noktasında sıkıntı yaşıyoruz. ” (L2)

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları eğitsel rehberlik ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; sınav kaygısı, grup rehberliği etkinlikleri, aile eğitimleri, sınav sistemleri ve yaratıcı drama alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının eğitsel rehberlik ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...TEOG, SBS vb. gibi sınavlar... Sınav kaygısı son yıllarda söz edildiği kadar eskiden bilinmiyordu. Yani bizim kendi girdiğimiz dönemde ya da 2000’li yılların başlarında kullanılan bir kavram değildi. Ama şu anda öğrencilerin bir başarısızlık durumu karşısında ya da sınavda başarılı olamama, istediğini gerçekleştirememesi durumunda, öğrencilerin ve ailelerin en çok söylediği, kullandığı şey bu: Sınav kaygısı... Bunun bir kısmı gerçekten kaygılı olabilir, gerçekten belli bir seviyenin üzerinde olabilir. Bir kısım öğrencilerde ise işin bahanesinde olduğunu düşünmekteyim. Ama özellikle son dönemlerde öğrencilerin, velilerin bir iş sahibi olmanın daha fazla önem kazanmasıyla birlikte sınav kaygısı, sınav korkusu bizim çok fazla karşılaştığımız bir durum. Bu tabii ki belli oranda başlarıyla baş edebiliyor. Bazen öğrencilerin bizden aşan durumları olabiliyor. Bu konuda daha etkili olabileceğimiz, daha etkili argümanlar kullanabileceğimizi, aileye, veliye daha fazla katkı sağlayabileceğimiz bir eğitime ihtiyacımız var diye düşünüyorum. Yani kısa bir eğitim değil bu. Uzun bir eğitim ve uygulamalı bir eğitim. Gerekirse sabada uygulamalı bir eğitim alınarak öğrencilerin kaygı durumlarını yenmemiz gerekiyor diye düşünüyorum. Bu konuda eksikliklerimiz tabii ki de var.”(L3)

“...Grup etkinliklerinin kalıcılığının daha fazla olduğunu düşünüyorum. Diğer arkadaşları bilmiyorum ama ben şeyi düşünüyorum. Onların da böyle bir şey düşüneceğini tahmin ediyorum. Üniversitede biz bol bol grup etkinlikleri öğrenmiyoruz. Mesela anaokulu öğretmenleri bile çocuklarla olan eğitimlerinde daha çok grup etkinlikleriyle çalışıyorlar. Bizde

bu daha çok kuramsal kaldığı için psikolojik danışma boyutunda değil de rehberlik boyutunda bunlar çok önemli.” (L1)

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları rehberlikte güncel gelişmeler ana kategorisinde mesleklerini icra ederken en çok; güncel eğitimler, rehberlik anlayışındaki aksaklıklar, planlama - desimal sistemi, bireyle psikolojik danışma ve kademe değişikliği oryantasyonu alt kategorilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ve konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının rehberlikte güncel gelişmeler ana kategorisine ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Mesela şeyler çok farklı. Mesleki danışmanlık başlı başına bir iş. Grupla danışma başlı başına bir iş, krize müdahale ayrı bir iş. Şimdi bazen de şunu yapabiliriz; Hepsine ne kadar ihtiyaç duyuyoruz gibi. Belki uzmanlaşma konusunda RAM'daki arkadaşlar belli kurslara giderek eğitim aldıkları için mesela aile eğitimi vardı 0-18 yaş yapılandırılmış çok güzel bir eğitim. Ben de almak isterdim. Mesela biz aileye bilgi veriyoruz ama o iletişimle ilgili olan modül şeklinde olması çok güzel. Belki bilgiler bizlerde de var ama dağınık. Belki iletişimle ilgili 5-6 kitap okumuştur. Onu toplayıp yapılandırılmış şekilde verilmesi daha etkili yapıyor onu. Ben danışmaların daha çok yapılandırılmış, oturum haline getirilmiş, özellikle yönlendirici, yetenek, ilgi, iletişim, özellikle aileyle ilgili... Yani bizimki biraz sağlık ocağı doktoru gibi oluyor. Belli şeylerden az buçuk bir şey biliyor ama uzmanlık da farklı bir şey. Kolay bir şey değil. Benim için iddialı bir şey aslında. Ben 12. Yılıma girdim. Çoğu şeyi biliyorum ama alanın uzmanlık alanlarına bölünmesi daha iyi olabilir. 3 aylık eğitimler ya da 6 aylık eğitim ya da bölge bölge eğitim ya da üniversiteler... Malatya'dan farklı hocalarla tanıştım, Mersin'den... Mesela ben Ankara'da okudum . Hocaların bile bazen bakışları bile tam olarak oturmuş değil de belli hocaların belli konularda yine de uzman olduğunu görebiliyoruz üniversitelerde. Böyle hocaların programlayıp programlayıp belli bölgelere uygulayabilirler.”(L2)

Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyon Kaynaklarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının mesleklerini icra ederken karşılaştıkları ve kendilerini yetersiz hissettikleri problem durumları karşısında hangi kaynaklardan nasıl beslendiklerine ilişkin bulgulara ve tartışmalara yer verilmiştir.

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Tablo 5. İlkokul Kademesinde Görev Yapan Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyon Kaynakları

	f	%
Rehberlik Araştırma Merkezi	5	%27,77
Meslektaş Grupları	5	%27,77
Sosyal Medya - İnternet	4	%22,2
Psikolojik Destek Hizmeti Profesyonelleri	2	%11,11
Alanla İlgili Kitaplar	1	%5,55
Akademisyenler	1	%5,55
Genel Toplam	18	%100

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon kaynakları bakıldığında sırasıyla; %27 rehberlik araştırma merkezi, %27 meslektaş grupları, %22 sosyal ağlar-internet, %11 psikolojik destek hizmeti profesyonelleri, %5 alanla ilgili kitaplar ve %5 akademisyenlerden yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon kaynaklarına ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Bununla ilgili bilgi alışverişinde RAM’i arıyoruz. Üniversiteden arkadaşlarla bağlantı kuruyoruz. Bilgi ve belge paylaşımında diğer bir önemli kaynak Rehberlik Servisi sanal alemde var onu kullanıyoruz.”(İ1)

“...Ram, psikiyatristler, Bu konuda mesela üniversitede öğrendiğim, aklımda kalan etkinlikleri uygulamaya çalışıyorum. Ekinlik kitapları var oradaki ısınma oyunlarını kullanmaya çalışıyorum. Bir de belki siz de üyesinizdir facebookta Rehberlik Servisi adında bir gruptan faydalanıyorum.”(İ2)

“...Ortak bir grup oluşturduk, ram ve rehber öğretmen whatsapp arkadaş grupları, psikiyatristlerden, zaman zaman eğitimine katıldığımız uzmanlardan, üniversite hocalarımız mail adresleri aracılığıyla yardım alabiliyorsunuz. Bir de son olarak faydalandığım yani bir yıldır kullandığım ama müthiş faydasını gördüğüm rehber öğretmenlerin üye olduğu bir grup

Güneşlice ve Yıldırım

var. Gerçekten genç arkadaşlar çok paylaşımcılar. O grubu takip etmek, orda paylaşılanlardan faydalanmak, özellikle panolardan faydalanyorum. Bana müthiş iyi geliyor ve kendimi yeniliyorum.”(İ3)

Tablo 6. Ortaokul Kademesinde Görev Yapan Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyon Kaynakları

	f	%
Rehberlik Araştırma Merkezi	4	%25
Meslektaş Grupları	4	%25
Sosyal Medya – İnternet	3	%18,7
Akademisyenler	3	%18,7
Alanla İlgili Kitaplar	1	%6,2
Psikolojik Destek Hizmeti Profesyonelleri	1	%6,2
Genel Toplam	16	%100

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon kaynaklarına bakıldığında; sırasıyla; %25 rehberlik araştırma merkezi, %25 arkadaş grupları, %18 sosyal medya-internet, % 18 üniversite hocalardan,%6 alanla ilgili kitaplar ve %6 psikolojik destek hizmeti profesyonelleri yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon kaynaklarına ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Facebook'ta rehberlik servisi adında bir grup var. O gruptaki paylaşımlardan faydalandığım oldu. Zaten siz de üyesinizdir belki. Büyük bir grup.” (O1)

“...Yani şöyle bir şey oluyor. Genelde eski eğitimimize bakıyorsunuz, kitapları karıştırıyorsunuz veya daha tecrübeli olan kişilere başvuruyorsunuz. Ya da merkezde bulunan Rehberlik Araştırma Merkezini arıyorsunuz.” (O2)

“...Üniversiteden arkadaşlardan belli bir grup var onlardan yardım aldım. Onlarla konuştum. Bu durumda neler yapılabilir, bu konuda neler yapmam lazım çok faydaları oldu. Mesela üniversitede yüksek lisansa devam eden bir arkadaşım var onun aracılığıyla

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

üniversitedeki hocalarıma sordum. Hani neler yapmam gerekiyor. buradaki RAM'dan çok fazla destek aldım. Sağ olsunlar desteklerini hissettim yani. Onun dışında kimseden bir destek almadım.”(O3)

Tablo 7. Lise Kademesinde Görev Yapan Okul Psikolojik Danışmanlarının Konsültasyon Kaynakları

	f	%
Meslektaş Grupları	5	%33,3
Rehberlik Araştırma Merkezi	3	%20
Sosyal Medya - İnternet	3	%20
Psikolojik Destek Hizmeti Profesyonelleri	2	%13,3
Alanla İlgili Kitaplar	1	%6,6
Akademisyenler	1	%6,6
Genel Toplam	15	%100

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon kaynaklarına bakıldığında; sırasıyla; %33 arkadaş grupları %20 rehberlik araştırma merkezi, %20 sosyal medya-internet, %13 psikolojik destek hizmeti profesyonelleri % 6 üniversite hocalardan, % 6 alanla ilgili kitaplar ve yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon kaynaklarına ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Bu konuda genellikle RAM'daki arkadaşlarla ve meslekten, benden daha deneyimli, şehirdeki tanıdığım veya farklı şehirden arkadaşlardan benzer bir sorunla karşılaştıklarında onlar neler yapıyorlar. Sanal alemde oluşturulmuş olan bazı gruplar var. Oradaki arkadaşlar sağ olsunlar sürekli bir şeyler paylaşıyorlar. Oralardan yardım alabiliyoruz.” (L5)

“...İnternet sitelerinden araştırmalar yaparım. Facebook'ta arkadaşların paylaştıkları... Mesela o grupta her mesaj gelir okurum. Benim de hani şaşırduğım noktalar, durumlar

olabiliyor. Saçma yorumlar da oluyor ama güzel yorumlar da oluyor. Bunlardan da faydalandığımız oluyor.” (L4)

“...Tabii ki kendi kaynak kitaplarım var onun dışında üniversitede beraber görüştüğüm arkadaşlarım var. Bazı konularda uzmanlaşmış... Klinik psikoloji alanında yüksek lisans yapmış arkadaşlarımız var. Onlarla görüş alışverişinde bulunabiliyorum. Burada Maraş üzerinde belli rehber öğretmen arkadaşlarımız var. Özellikle benzer kademe çalışan rehber öğretmen arkadaşlarım var. Zaten bu konuda birbirimize ihtiyaç duyuyoruz. Toplantılarda sorunlarımız ortak olduğu için konuşarak çözüm üretmeye çalışıyoruz. Onun dışında hepimizin artık çağımızın getirdiği internet... Tabii ki internetteki her bilginin doğruluğu tartışılabilir ama tabii ki bu konudaki en büyük yardımcımız diyebilirim. Onun dışında alanımızla ilgili zaman zaman takip ediyorum. Onun dışında ekstra daha fazla faydalandığım bir şey yok.” (L3)

Okul Psikolojik Danışmanlarının Aldıkları Konsültasyon Hizmetinin Sürece Katkısının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının mesleklerini icra ederken karşılaştıkları ve kendilerini yetersiz hissettikleri problem durumları karşısında aldıkları konsültasyon hizmetlerinin sürece olan katkısını; olumlu, olumsuz ve olumlu ama yetersiz şeklinde ifade etmişlerdir. Yapılan görüşmelere ilişkin bulgulara tablo 9'da yer verilmiştir.

Tablo 8. Okul Psikolojik Danışmanlarının Aldıkları Konsültasyon Hizmetinin Sürece Katkısının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

		f	%
İlkokul	Olumlu	4	%80
	Olumlu Ama Yetersiz	1	%20
	Toplam	5	%100
Ortaokul	Olumlu	3	%60
	Olumlu Ama Yetersiz	2	%40
	Toplam	5	%100
Lise	Olumlu	3	%60
	Olumlu Ama Yetersiz	2	%40
	Toplam	5	%100
Genel Toplam		15	%100

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Tablo 9’da ilkökul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerinin sürece olan katkısına yönelik algıları incelenmiştir. Alan çalışanları konsültasyon hizmetlerinin sürece olan katkısını; olumlu, olumsuz ve olumlu ama yetersiz şeklinde ifade etmişlerdir.

Bu araştırmada elde edilen bulgular neticesinde alınan konsültasyon hizmetinin niteliği; olumlu, olumsuz ve olumlu ama yetersiz şeklinde ana kategoriler oluşturularak gruplandırılmıştır. Buna göre ilkökul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları alınan konsültasyon hizmetinin niteliğini; %80’i “Olumlu”, %20’si “Olumlu Ama Yetersiz” olarak değerlendirmişlerdir. Alınan konsültasyon hizmetinin sürece katkısının olumsuz olduğunu düşünen okul psikolojik danışmanına rastlanmamıştır.

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları alınan konsültasyon hizmetinin niteliğini; %60’ı “Olumlu”, %40’ı “Olumlu Ama Yetersiz” olarak değerlendirmişlerdir. Alınan konsültasyon hizmetinin sürece katkısının olumsuz olduğunu düşünen okul psikolojik danışmanına rastlanmamıştır.

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları alınan konsültasyon hizmetinin niteliğini; %60’ı “Olumlu”, %40’ı “Olumlu Ama Yetersiz” olarak değerlendirmişlerdir. Alınan konsültasyon hizmetinin sürece katkısının olumsuz olduğunu düşünen okul psikolojik danışmanına rastlanmamıştır.

İlkökul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının aldıkları konsültasyon hizmetlerinin problem durumuna yönelik katkılarına ilişkin açıklamalarına örnek olabilecek bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“...Sadece karşılaşılan sürece yönelik yönlendirme oluyor. %100 yeterli değil. Ama benim için problemlerin çözümde ışık olduğunu söyleyebilirim.” (İ5)

“...Bunu kendi arkadaşlarımdan aldığım için rahatım. Karşılaştığım problem durumlarına karşı kurduğumuz whatsapp gruplarında birbirimize destek oluyoruz. Tabii ki de bunların bana katkısı oluyor.” (İ4)

“...Kesinlikle olumlu ve faydalı olduğunu düşünüyorum. Bazen tıkandığımız zaman tabii ki de müşavirlik hizmeti almak durumundasınız. Zaten şöyle de bir şey var. Ekstra

sorunlara yönelik değil de kendiniz de bazen destek almak istiyorsunuz. Bireysel olarak. Hani o tükenmişlik sendromu dediğimiz şeyler bazen olmuyor mu bazen oluyor. Bazen kendimizi yetersiz gördüğümüz durumlar oluyor. Bu gibi durumlarda destek aldığımızda, neyi nasıl yapmamız gerektiğiyle ilgili yardım aldığımızda işimiz biraz daha kolaylaşmış oluyor. Kendini daha iyi hissediyorsun. Yani o çaresizlik durumundan kurtulmuş oluyorsunuz. O anlamda faydalı oluyor.” (O4)

“...Yani elbette olumlu katkıları oldu. Zaten olumlu bir katkısı olması için çabalıyoruz. Sorunu çözme noktasında dersiniz %70 ihtimalle çözünme katkı sunduklarını ifade edebilirsiniz. Yani bir bakış açısı kazandırdığından dolayı da faydaları oluyor aslında. Geri kalanını da biz kendi çözüm yollarımızı, deneyimimizi de ekleyerek çözmeye çalışıyoruz.” (O2)

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon ihtiyaçlarını, kaynaklarını ve alınan konsültasyon hizmetinin sürece olan katkısını niteliksel olarak incelemektir.

Araştırma sonucunda özel eğitim kategorisinde sırasıyla; ilkokul (%38), ortaokul (%14), lise (%3) oranlarında konsültasyon ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Literatürdeki araştırma sonuçları göstermiştir ki; okul psikolojik danışmanlarının kendilerini en çok özel eğitim/ kaynaştırma öğrencileri konusunda kendilerini yetersiz hissetmektedirler (Tuzgöl-Dost ve Keklik, 2012). Özel eğitim konusunda uzman destekli ekip çalışmalarının (Goetz, Hunt ve Soto, 2001), performansa dair geri olumlu geribildirimlerin (Daniels ve Larson, 2001) ve klinik anlamda süpervizyonun okul psikolojik danışmanlarının öz yeterliklerini arttırdığı bildirilmiştir (Aksoy ve Diken, 2009).

Bu çalışmanın sonuçlarına bakıldığında okul psikolojik danışmanlarının her kademedeki özel eğitim alanında konsültasyona ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Fakat araştırma sonuçları, ilkokuldan liseye doğru özel eğitim temasında konsültasyon ihtiyacının azaldığını göstermektedir. Bu durumun en önemli sebebinin özel eğitim öğrencilerinin ilkokulda başlayan eğitim yaşamlarının ortaokul, lise ve üniversite şeklinde devam etmesi beklenirken eğitimlerinin yarıda kaldığı ve bazı nedenlerden ötürü devam ettirilemediği şeklinde

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

düşünülebilir. Ayrıca ülkemizde özel eğitim öğrencilerine yönelik eğitim ortamlarının yetersiz, düzensiz ve donanımsız olması, özel eğitim alanında yetişmiş personel eksikliği, özel eğitim öğrencisi velilerinin konuyla ilgili farkındalıklarının az olması ve yeterli desteği alamıyor olmalarından dolayı özel eğitim öğrencilerinin eğitimlerinin yarıda kaldığı düşünülmektedir. Bununla birlikte özel eğitim öğrencilerini tanılama, yönlendirme ve psikolojik destek sunmada ilk ve en önemli basamak olan ilkökul kademesinde okul psikolojik danışmanlarının en çok özel eğitim konusunda konsültasyona ihtiyaç duyduklarını belirtmeleri araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Araştırma sonucunda kişisel-sosyal rehberlik kategorisinde sırasıyla; lise (%38), ortaokul (%26), ilkökul (%10) oranlarında konsültasyon ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Son yıllarda yapılan bilimsel araştırmalar ve medyada çıkan haberlere bakıldığında, alınan tüm önlemlere rağmen özellikle ergenlik çağındaki gençler arasında şiddet olaylarının ve davranış problemlerinin arttığı görülmektedir (Erçetin, 2006). Okul psikolojik danışmanlarının eğitsel ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik yapılan araştırma sonuçlarına göre; zorbalıkla başa çıkma, şiddeti ve saldırganlığı azaltma, çocuk ve ergen gelişimi, düşük benlik algısı, gelişimsel sorunlar, davranış problemleri, ailevi problemler ve madde bağımlılığı konularında desteğe ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır (Gültekin ve Arıcıoğlu, 2012; Shore, 2003; Atıcı, 2006).

Bu çalışmada lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının ergenlik dönemi ve problemleriyle ilgili (madde bağımlılığı, arkadaşlık ilişkileri, ailevi problemler vb.) konsültasyona ihtiyaç duyması, konsültasyon ihtiyacının öğrencilerin gelişim dönemiyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Yaş aralığına bakıldığında ortaokul dönemiminin ergenliğin başlangıcı olarak kabul edildiği görülmektedir. Ortaokul ve lise çağlarında öğrencilerin birçoğu ergenlik olarak adlandırılan dönemden geçmektedir. Çocukluktan yetişkinliğe geçişin yaşandığı bu dönemde bireyler, psikolojik ve sosyolojik değişimler, fiziksel ve duygusal gelişimin beraberinde getirdiği karmaşık duygu dünyası neticesinde bazı problemlerle başa çıkmak zorunda kalmaktadırlar. Bireyin çevresel desteğe ihtiyaç duyduğu bu dönemde okul psikolojik danışmanlarının önemli bir psikolojik destek kaynağı olduğu düşünülebilir. Bu çalışma sonuçlarına göre; ergenlik dönemi ve problemleri konusunda okul psikolojik danışmanlarının zaman zaman kendilerini yetersiz hissetmeleri literatürdeki çalışmalar ile benzerlik göstermektedir.

Araştırma sonucunda krize müdahale durumları kategorisinde sırasıyla; ilkokul(%21), ortaokul (%18) ve lise (%18) oranlarında konsültasyon ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Alan yazın incelendiğinde Bahar ve Aysan (2017) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre; kriz durumları, okul psikolojik danışmanlarının sıkça karşılaştığı durumlar olmasına karşın, lisans eğitim programlarının çoğunda, krize müdahale konulu bir dersin zorunlu bir ders olarak yer almamasının bu alandaki eksikliğin kaynağını oluşturduğu belirtilmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının mesleklerini icra ederken kendilerini yetersiz hissettikleri konuları tespit etmeye yönelik yapılan araştırmalarda; klinik özel vakalar, ergenlik, öfke, intihar, istismar, ensest, ölüm, müdahale teknikleri vb. çocuklar ile çalışmak/çocuklarla iletişim, travma/krize müdahale gibi konular belirtilmiştir (Tuzgöl-Dost ve Keklik, 2012; Şirin ve Coşkun, 2015; Dinçel ve Demirtaş-Zorbaz, 2015; Güven, Kılıç, Hayran ve Büyüksevindik, 2016).

Bu araştırma sonucunda, krize müdahale kategorisinin okul psikolojik danışmanları tarafından tüm kademelerde önemli bir konsültasyon ihtiyacı olarak ifade edildiği ortaya çıkmıştır. Bu durumun bazı nedenleri; istismar vakaları, sevilen birinin ölümü, doğal afet, kaza ve çeşitli travmaların her kademedede (ilkokul, ortaokul ve lise) karşılaşılabilecek durumlar olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca lisans düzeyinde alınan eğitimlerin yetersiz olarak görüldüğünün ifade edilmesi bu konudaki konsültasyon ihtiyacını pekiştirmekte ve literatür çalışmaları tarafından desteklenmektedir.

Araştırma sonucunda rehberlikte güncel gelişmeler kategorisinde sırasıyla; ortaokul(%26), lise (%18) ve ilkokul (%14) oranlarında konsültasyon ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Tagay ve Savi-Çakar (2017) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, okul psikolojik danışmanlarının kendilerini bazı mesleki bilgi ve beceriler konusunda yenilemeye ve geliştirmeye ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca Whelley, Cash ve Bryson (2002) tarafından yapılan araştırma sonucunda çocuk ve ergen grubunda problem yaşayan bireylerin %70'i ruh sağlığı merkezlerinden faydalanmadığı görülmüştür.

Bir toplumu geleceğe hazırlayacak olan eğitim-öğretim hayatı bireyin gelişimi için büyük önem arz etmektedir. Değişen dünya ve yaşanan gelişmelerin bireye olan etkisi, bu etkinin sonuçlarının değerlendirilmesi ve ortaya çıkan psikolojik ihtiyaçlara cevap verebilmek adına okul psikolojik danışmanlarının kendilerini sürekli yenilemeleri ve geliştirmeleri gerektiği düşünülmektedir. Eğitim

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

ortamlarında sağlıklı ve potansiyellerini en iyi şekilde kullanabilen bireyler yetiştirmede okul psikolojik danışmanları önemli bir yere sahiptir. Bu durum okul psikolojik danışmanlarının ruh sağlığı bozukluklarını önlemeye yardımcı olma konusunda önemli bir pozisyonda olduklarını ve güncel eğitimlerle alandaki gelişmeler konusunda kendilerini sürekli yenilemeleri gerektiğini vurgular niteliktedir.

Genel olarak yapılan araştırma sonucunda tüm (ilkokul, ortaokul, lise) kademelerdeki okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon ihtiyaçlarına bakıldığında özel eğitim, kişisel-sosyal rehberlik, krize müdahale durumları, rehberlikte güncel gelişmeler, eğitsel ve mesleki rehberlik ana kategorilerinde konsültasyona ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Belirlenen konsültasyon ihtiyaçlarının birçok sebebi olabilir. Örneğin, alınan lisans eğitimlerinin yetersiz olması (yeterince alanla ilgili seçmeli dersin bulunmaması ya da sahada önemli bir ihtiyaca cevap verebilecek nitelikte derslerin zorunlu olmaması), çalışılan okul türü ve okul bölgesinin özellikleri ve okul psikolojik danışmanının kişisel özellikleri ve alana olan hakimiyeti şeklinde ifade edilebilir.

Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında, okul psikolojik danışmanlarının mesleklerini icra ederken karşılaştıkları sorunları çözme ve problemlerin yarattığı sorunları azaltma hususunda destek alma gereksinimleri olduğu fakat ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadıkları çeşitli çalışmalarda vurgulanmaktadır (Shectman ve Wirzberger, 1999; Usher ve Borders, 1993). Yapılan çalışmada ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının mesleklerini icra ederken karşılaştıkları problem durumlarının çözümünde baş vurdukları konsültasyon kaynakları; rehberlik araştırma merkezi, meslektaş grupları, sosyal ağlar-internet, psikolojik destek hizmeti profesyonelleri, alanla ilgili kitaplar ve akademisyenler olarak tespit edilmiştir. Bireye yardım hizmeti sunan ve insanlarla yüz yüze çalışan meslek elemanlarının mesleki tükenmişlik yaşadıkları ve stres belirtileri gösterdikleri bazı araştırmacılar tarafından vurgulanmaktadır (Schutte, Toppinen, Kalimo ve Schaufeli, 2000). Bu nedenle okul psikolojik danışmanlarının mesleki tükenmişliklerini en aza indirmek ve iş doyumunu sağlayabilmek için konsültasyon kaynaklarının niteliği ve önemi ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışmanın bulgularına göre, okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon kavramını tam anlamıyla bilmediği, konsültasyon modelleri ve konsültasyon

Güneşlice ve Yıldırım

süreçleri hakkında yeterince bilgi sahibi olamadığı söylenebilir. Bunun en önemli göstergesi kitapların bir konsültasyon kaynağı olarak kabul edilemeyeceğidir. Konsültasyon kavramının tanımı ve özelliklerine bakılarak durum daha net anlaşılabilir. Bu durum, okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon ihtiyaçlarını ortaya çıkardığı gibi çözüm üretmek adına başvurduğu kaynaklar da konsültasyon kaynağı olarak görmelerine neden olmuş olabilir. Bununla birlikte günlük yaşamda olduğu gibi karşılaştığımız problem durumlarında da bilen birinden yardım isteme davranışı sergilemekteyiz. Okul psikolojik danışmanları da mesleklerini icra ederken işleri ile ilgili problem durumlarına çözüm getirmek amacı ile bilen birine danışma ihtiyacı duyabilmektedirler. Literatürde belirtildiği gibi konsültasyon kaynakları sayesinde okul psikolojik danışmanlarının mesleki tükenmişlerinin azaltılabildiği ve iş doyumuna yönelik olumlu katkısı olduğu vurgulanabilir.

Alınan konsültasyon hizmetlerinin sürece olan katkısı sorgulandığında; okul psikolojik danışmanları olumlu ve olumlu ama yetersiz şekilde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Okul psikolojik danışmanlarının %75'i konsültasyon kaynaklarının olumlu şekilde problem durumlarını çözmeye katkı sağladığını belirtmişlerdir. %25'i ise olumlu ama yetersiz şekilde değerlendirmede bulunmuşlardır. Konuyla ilgili alan yazın incelendiğinde konsültasyonun olumlu yönünü vurgulayan birçok araştırma mevcuttur (Dinkmeyer ve Carlson, 2001; Borders ve Durr, 1992; Clark 2004; Dollarhide, 2003). Okul Psikolojik Danışmanları Derneği psikolojik danışmanların konsültasyon veya süpervizyon almasının, profesyonel gelişime katkı sağlayacağına vurgu yapmaktadır (American School Counselor Association [ASCA], 2012).

Bu çalışmada elde edilen bulgular neticesinde okul psikolojik danışmanlarının aldıkları konsültasyon hizmetlerini olumlu şekilde değerlendirmeleri literatürdeki araştırmalarca desteklenmektedir. Ayrıca bu çalışma sonucunda konsültasyon süreci konusunda eğitim almış bireyler tarafından sunulacak konsültasyon çalışmalarının konsültasyon kaynaklarının etkililiğini artırabileceği düşünülmektedir.

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırma hazırlanmış olan mülakat formundaki maddeler ile sınırlıdır. Araştırma sonuçları yalnızca ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan okul psikolojik danışmanlarına genellenebilir. Araştırma Kahramanmaraş ilinde görev yapan 15 okul psikolojik danışmanı ile sınırlıdır.

Bu çalışma sadece ilkokul, ortaokul ve lise kademesini kapsamakta olup, özellikle ortaokul ve liselerin türleri, özel eğitim okulları ve rehberlik araştırma merkezlerini kapsayıcı şekilde daha geniş hedef kitlesine yönelik ve farklı değişkenler eklenerek (yaş, cinsiyet, mezuniyet, mesleki kıdem vb.) çalışmalar yapılabilir. Okul rehberlik servisinde çalışan alan mezunu (PDR) ve alan dışı (diğer bölümler) mezunların konsültasyon ihtiyaçlarının karşılaştırılmasına yönelik araştırmalar yapılabilir. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon kaynaklarının niteliğini ortaya çıkaracak derinlemesine bir çalışma yapılabilir. Okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon ihtiyaçlarının (bilgi eksikliği, beceri eksikliği, özgüven eksikliği) boyutları üzerinde çalışmalar yapılabilir. Halen gelişimini sürdürmekte olan konsültasyon kavramına yönelik okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon algıları üzerinde çalışılıp bu bağlamda ortaya çıkan sonuçlara göre okul psikolojik danışmanlarını bu kavramı doğru anlayıp uygulamalarına ve ihtiyaçlarına yönelik etkili şekilde kullanmalarına yardımcı olunabilir.

SONUÇ

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının çeşitli konularda konsültasyona ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır.

İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları en çok sırasıyla; özel eğitim (kaynaştırma öğrencileri, sağlık kuruluşuna yönlendirme, dikkat eksikliği ve hiperaktivite, tanılama süreci, izleme – değerlendirme süreci ve özel öğrenme güçlüğü), krize müdahale durumları (ihmal-istismar, adli vakalarda

süreç yönetimi, intihar ve yas süreci), eğitsel rehberlik (aile eğitimleri, oyun etkinlikleri, grup rehberliği etkinlikleri ve zeka oyunları), rehberlikte güncel gelişmeler (rehberlik anlayışındaki aksaklıklar, çocuk gelişimi ve güncel eğitimler) ve kişisel-sosyal rehberlik (oryantasyon, davranış problemleri, okul fobisi ve kişilerarası iletişim) ana kategori ve alt kategorilerinde konsültasyona ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır.

Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları en çok sırasıyla; kişisel-sosyal rehberlik (ergenlik-gelişim dönemleri, davranış problemleri, teknoloji bağımlılığı, ailevi problemler, parçalanmış aile çocukları ve madde bağımlılığı), rehberlik alanındaki güncel gelişmeler (güncel eğitimler, planlama - desimal sistemi, bireyle psikolojik danışma, rehberlik anlayışındaki aksaklıklar, çocuk gelişimi ve kademe değişikliği oryantasyonu), krize müdahale durumları (ihmal-istismar, adli vakalarda süreç yönetimi, yas süreci, intihar ve travma sonrası stres bozukluğu), özel eğitim (kaynaştırma öğrencileri, bireysel eğitim planı, dikkat eksikliği ve hiperaktivite, tanılama süreci, sağlık kuruluşuna yönlendirme ve izleme – değerlendirme süreci), mesleki rehberlik (sınav kaygısı, sınav sistemleri ve ilgi-yetenek-zeka testleri) ve eğitsel rehberlik (aile eğitimleri, grup rehberliği etkinlikleri ve motivasyon) ana kategori ve alt kategorilerinde konsültasyona ihtiyaç duydukları ortaya çıkarılmıştır.

Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanları en çok sırasıyla; kişisel sosyal rehberlik (ergenlik-gelişim dönemleri, madde bağımlılığı, arkadaşlık ilişkileri, ailevi problemler, sağlık kuruluşuna yönlendirme, çatışma çözme, depresyon, davranış problemleri, parçalanmış aile çocukları), krize müdahale durumları (adli vakalarda süreç yönetimi, ihmal-istismar, yas süreci, intihar), rehberlik alanında güncel gelişmeler (güncel eğitimler, rehberlik anlayışındaki aksaklıklar, planlama - desimal sistemi, bireyle psikolojik danışma ve kademe değişikliği oryantasyonu), eğitsel rehberlik (sınav kaygısı, grup rehberliği etkinlikleri, aile eğitimleri, sınav sistemleri ve yaratıcı drama), mesleki rehberlik (kariyer danışmanlığı- mesleki danışmanlık, ilgi-yetenek-zeka testleri ve alan-bölüm seçme) ve özel eğitim (dil ve konuşma ve sağlık kuruluşuna yönlendirme) ana kategori ve alt kategorilerinde konsültasyona ihtiyaç duydukları ortaya çıkarılmıştır.

Araştırma verilerinden elde edilen diğer bir sonuç ise, ilkökul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon kaynaklarıdır. İlkokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

çok sırasıyla; rehberlik araştırma merkezi, meslektaş grupları, sosyal ağlar-internet, psikolojik destek hizmeti profesyonelleri, alanla ilgili kitaplar ve akademisyenler; Ortaokul kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının ise en çok sırasıyla; rehberlik araştırma merkezi meslektaş grupları, sosyal ağlar-internet, akademisyenler, alanla ilgili kitaplar ve psikolojik destek hizmeti profesyonelleri; Lise kademesinde görev yapan okul psikolojik danışmanlarının ise sırasıyla en çok; meslektaş grupları, rehberlik araştırma merkezi, sosyal ağlar- internet, psikolojik destek hizmeti profesyonelleri, alanla ilgili kitaplar ve akademisyenler ile konsültasyon yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Okul psikolojik danışmanlarına alınan konsültasyon hizmetlerinin sürece olan katkısı sorgulandığında okul psikolojik danışmanları olumlu ve olumlu ama yetersiz şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Okul psikolojik danışmanlarının %75'i konsültasyon kaynaklarının olumlu şekilde problem durumlarını çözmeye katkı sağladığını belirtmişlerdir. %25'i ise olumlu ama yetersiz şeklinde değerlendirmede bulunmuşlardır.

KAYNAKÇA

- [ASCA]. A. S. (2012, January 12). *ASCA school counselor competencies*. [Available online, at: www.schoolcounselor.org/asca/media/asca/home/SCCompetencies.pdf] adresinden 10 Aralık 2018'de alındı.
- Akbaş, S. (2001). *Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde oluşturulan işbirliğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güneşlice ve Yıldırım

- Aksoy, V. ve Diken, I. H. (2009). Examining School Counselors' Sense of Self-Efficacy Regarding Psychological Consultation and Counseling in Special Education. *İlköğretim Online*, 8(3).
- Atçı, A. (2004). *İlköğretim I. kademe öğretmenlerinin sınıf içi problem davranışlara yönelik müdahalelerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atıcı, M. (2006). İlköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle baş etme konusunda öğretmen-psikolojik danışman işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma Dergisi*, 3(25), 55-68.
- Atıcı, M. ve Çekici, F. (2007). Ortaöğretimdeki psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarla baş etme konusundaki görüşlerinin karşılaştırılması. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde sunuldu, İzmir.
- Borders, L. D. and Drury, S. M. (1992). Comprehensive school counseling programs: A review for policymakers and practitioners. *Journal of Counseling ve Development*, 487-498.
- Caplan, G. (1970). *Theory and practice of mental health consultation*. New York: Basic Books.
- Caplan, G. and Caplan, R. (1993). *The theory and practice of mental health consultation*. San Francisco: Josey-Bass.
- Caplan, G., Caplan, R. B. and Erchul, W. P. (1994). Caplanian mental health consultation: Historical background and current status. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 2.
- Clark, A. J. (2004). Empathy: Implication of three ways of knowing in counseling. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 26, 378-383.
- Constable, R. (2006). School social work: Practice and research perspectives. C. M. In R. T. Constable içinde, *The role of the school social worker*. In R. T. Constable, C. Massat, (6th ed. pp. 3-27). Chicago: Lyceum Books.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün ve S.B. Demir, Çev.) Ankara: Siyasal.
- Daniels, J. A. and Larson, L. M. (2001). The impact of performance feedback on counseling self-efficacy and counselor anxiety. *Counselor Education and Supervision*, 41(2), 120-130.
- Diñel, E. F. ve Demirtaş-Zorbaz, S. (2015). Okul Psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitim ihtiyaçları. *13. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongre Bildirileri*, (s. 1178-1180).
- Dinkmeyer, D. and Carlson, J. (2001). *Consultation: creating school-based intervention*. Philadelphia: Brunner-Routledge.
- Dollarhide, C. (2003a). school counseling in the secondary school. C. T. (Eds.) içinde, *Partnering with students: consulting in the three domains* (pp. 185-201). Boston: Allyn and Bacon.
- Dougherty, A. M. (1995). *Consultation: Practice and perspectives in school and community settings*. (2nd ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Erchul, W. P. ve Martens, B. K. (2010). *School consultation: Conceptual and empirical bases of practice*. Springer Science ve Business Media.

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

- Gallessich, J., Gilbert, L. A. and Holahan, C. K. (1980). A training model to facilitate professional effectiveness in power-and sex-salient situations. *Professional Psychology*, 11(1), 15.
- Gallessich, J. (1974). Training the school psychologist for consultation. *Journal of School Psychology*, 12, 138-149.
- Gallessich, J. (1982). *The profession and practice of consultation*. San Francisco : CA: Jossey-Bass.
- Goetz, L., Hunt, P. and Soto, G. (2001). *Self-Efficacy and the Inclusion of Students with AAC Needs*. Final Project Report. H324C980087. San Francisco State Universty.
- Goodstein, L. (1978). *Consulting with human service systems*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Gültekin, F. ve Arıoğlu, A. (2012). Continuing Education Needs of School Counselors. *Psychopathology*, 26(56), 52.
- Güven, M., Kılıç, S., Hayran, Y. ve Büyüksevindik., B. (2016). Okul Psikolojik Danışmanlarının Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, ISSN: 2146-9199.
- Husserl, E. and Tepe, H. (2012). *Fenomenoloji Üzerine Beş Ders.(Giriş ve Çev.H. Tepe)*. Ankara: BilgeSu.
- Kahveci, G. (2015). *Birleştirilmiş Davranışsal Konsültasyon Programının Görmeyen Otizmli Çocuğun Uygun Olmayan Davranışların ve İletişim/Sosyal Becerilerine Etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Karakuş, S. (2008). *İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının incelenmesi*. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Kurpius, D. (1978). Consultation theory and practice: An integrated model. . *Personnel and Guidance Journal*, 335-338.
- Lambert, M., Haylander. and Sandoval, H. (2004). *Consultee-Centred Consultation; Improving the Quality of Professional Services in Schools and Community Organizations*. London: Pulisher Mahvah.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousands Oaks: CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. (M. Bütün, S. B. Demir, Çev.Ed) .* Ankara: Pegem.
- Patton, M. (2002). *Qualitative research and evaluation (3rd ed.)*. Thousands Oaks: CA:Sage.
- Rolfe, G. (2016). Validity, Trustworthiness And Rigour: Quality And The Idea Of Qualitative Research. *Journal of Advanced Nursing*, 53(3), 304-310.
- Sabatino, C. (2009b). *Collaboration and consultation: Professional partnerships for serving*. Chicago: Lyceum Books.
- Schutte, N., Toppinen, S., Kalimo, R. and Schaufeli, W. (2000). The factorial validity of the Maslach Burnout Inventory-General Survey (MBI-GS) across occupational groups and nations. *Journal of Occupational ve Organizational Psychology*, 73(1), 53-66.

Güneşlice ve Yıldırım

- Sears, R. W., Rudisill, J. and Mason-Sears, C. (2012). *Consultation skills for mental health professionals*. John Wiley ve Sons.
- Shectman, Z. and Wirzberger, A. (1999). Needs and preferred style of supervision among Israeli school counselors at different stages of professional development. *Journal of Counseling and Development*, 77(4), 456-464.
- Shore, K. (2003). *Elementary teacher's discipline problem solver: a practical AZ guide for managing classroom behavior problems*. Jossey-Bass.
- Şeyhoğlu, R. (2006). *İlköğretim ve ortaöğretim okullarında yürütülen konsültasyon çalışmalarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Şirin, A. K. ve Coşkun, Y. D. (2015). Analysis of school counselors' continuing education needs. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 5(9), 105-122.
- Tagay, Ö. ve Sarı, T. (2012). Okullarda Konsültasyon Hizmetleri ve İşbirliğine Dayalı Konsültasyon Modelleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23) 157 - 172.
- Tagay, Ö. ve Savi-Çakar, F. (2017). Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşleri. *Abi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1168-1186.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik yardım ilişkileri: Danışma ve psikoterapi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Tuzgöl-Dost, M. ve Keklik, İ. (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Mehmet Akif Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (23), 389-407.
- Usher, C. H. and Borders, L. D. (1993). Practicing counselors' preferences for supervisory style and supervisory emphasis. *Counselor Education and Supervision*, 33(2), 66-79.
- Whelley, P., Cash, G. and Bryson, D. (2002). Mental health: More than not being ill. *The Education Digest*, 68(4), 51.

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Extended Abstract

Introduction: This study aims both to explore the consultation needs and resources of those who work as a psychological counsellor in primary, secondary and high school within the body of Ministry of National Education and to ascertain the quality of counselling services that are provided. When the literature on the consultation studies carried out in schools is examined, the cooperation and consultation works of the school psychological counselors with teachers and administrators (Akbaş, 2001; Atçı, 2004; Atıcı, 2006; Atıcı and Çekiçi, 2007; Karakuş, 2008; Şeyhoğlu, 2006), studies on the implementation of some consultation models in educational settings (Tagay and Sarı, 2012; Kahveci, 2015); In order to determine the in-service training needs of school counselors (Dinçel and Demirtaş-Zorbaz, 2015; Güven, 2016; Uzbaş, 2009; Güven, Kılıç, Hayran and Büyüksevindik, 2016; Gültekin and Arıcıoğlu, 2012). However, no study has been found to reveal the consultation needs and resources of school psychological counselors. This research aims to determine which school psychological counselors need consultations while working in the field, what resources they need to consult for the needed consultation and the quality of the consultation service received. Determining the consultation needs, resources and qualifications of school psychological counselors is important in terms of more effective services to be provided in the future.

Based on this information; The aim of the study is to explore the consultation needs and resources of school psychological counselors working in primary, secondary and high school levels and to reveal the quality of the consultancy services received. For this purpose, the following sub-problems are tried to be elucidated.

School psychological counselors;

1. On which subjects do school counselors in primary, secondary and high school need consultation?
2. From which sources do the school counselors in primary, secondary and high school meet their consultation needs?
3. How do the school counselors in primary, secondary and high school assess the quality of the consultation services they receive?

Method: Study group of this study consists of 15 psychological counsellors who work in primary school (5), counsellors in secondary school (5) and psychological counsellors in high school (5) in Kahramanmaraş. In this study, phenomenology as a qualitative research design was adopted. The data used in this study was obtained with

semi-structured interviews. In addition, evaluations regarding the quality of the consultation service they received were included

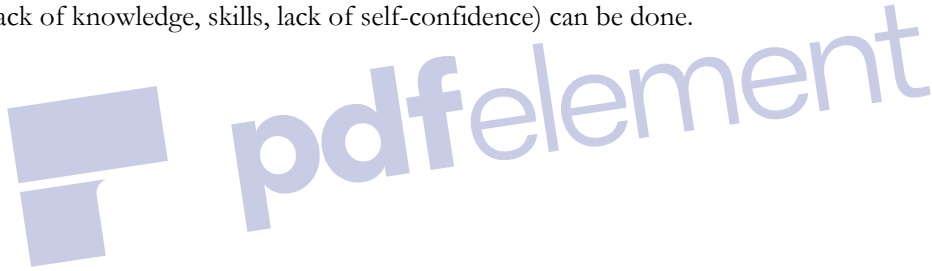
Findings: According to the findings obtained from the analysis; it has been revealed that the counsellors in primary, secondary and high schools needed consultation in a variety of subjects and they met those needs from different resources. Those who work in primary schools needed consultation mostly in those main categories; special education, intervention in case of a crisis, educational guidance, being updated in counselling and individual-social themes, respectively. Those who work in secondary schools needed consultation mostly in those main categories; individual-social guidance, being updated in counselling, intervention in case of a crisis, special education, professional guidance and educational guidance, respectively. As to those who work in high schools needed consultation mostly in those main categories; individual- social guidance, intervention in case of a crisis, being updated in counselling, educational counselling, professional guidance and special education. Another result that was obtained from the data was the resources that the psychological counsellors use. In primary schools, the counsellors mostly based on their consultations by benefiting from counselling and research centre, a group of colleagues, social media, professionals in psychological support, books and academics, respectively. Secondary school counsellors, on the other hand, based their consultations mostly on counselling and research centre, colleagues, social media, academics, books related to consultation and professionals in psychological support, respectively. Lastly, high school counsellors based their consultations mostly on colleagues, counselling and research centre, social media, professionals in psychological support, books related to consultations and academics, respectively. When asked about the contribution of consultation services to school counselors, school counselors evaluated positive and positive but insufficient. 75% of school counselors stated that consultation resources positively contributed to solving problem situations. And 25% of them evaluated positive but insufficient.

Results: According to the results obtained from the research; It was determined that the school counselors working in primary, secondary and high school levels needed consultation on various subjects and it was found that they met their consultation needs from different sources. In addition, evaluations regarding the quality of the consultation service they received were included. There are several suggestions in parallel with the results that gained from the research.

Okullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Birimi

Discussion & Conclusion: As a result of the study, it was found out that the school counselors working in primary school level mostly needed special education theme and the school counselors working in middle school and high school level needed consultation in the theme of personal-social guidance. This finding has been shown to be similar with some studies in the literature. It was determined that the school counselors working in primary, secondary and high school levels applied to similar consultation resources (Guidance Research Center, peer groups, mental health workers and academicians). In addition, the school counselors working at all levels emphasized that the consultation resources they applied had a positive effect on the solution of the problems.

Depending on the findings of this study, the following recommendations may be made to the researchers; Studies can be conducted to compare the consultation needs of field graduates (PDR) and non-field graduates working in the school guidance service. A similar study can be carried out by including the school counselor in a larger study group in the context of different variables (age, gender, graduation, professional seniority, etc.). Studies on the dimensions of consultation needs of school counselors (lack of knowledge, skills, lack of self-confidence) can be done.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Uzman Psikolojik Danışman Ahmet GÜNEŞLİCE Kapıçam Halk Eğitimi Merkezi, Kahramanmaraş, Türkiye, gunesli_ahmet@hotmail.com

Doc. Dr. Taşkın YILDIRIM İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, Türkiye, taskin.yildirim@inonu.edu.tr

Bu çalışmanın özeti 24-27 Ekim 2019 tarihinde Antalya/Kemer'de düzenlenen 21. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi kapsamında düzenlenen Dünya Okul Psikolojik Danışmanlığı Paneli'nde PDR2019.000123'nolu sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Ahmet GÜNEŞLİCE Kapıçam Public Education Center, Kahramanmaraş, Turkey, gunesli_ahmet@hotmail.com

Taşkın YILDIRIM İnönü University Faculty of Education, Malatya, Turkey, taskin.yildirim@inonu.edu.tr

The summary of this study will be presented as an oral paper PDR2019.000123 at the World School Psychological Counseling Panel held within the scope of the 21st International Psychological Counseling and Guidance Congress held on 24-27 October 2019 in Antalya / Kemer.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.
No conflict of interest was reported by the authors.

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.
No funding support was received.

ORCID

Ahmet Güneşlice <https://orcid.org/0000-0002-8108-7819>

Taşkın Yıldırım <https://orcid.org/0000-0002-6592-7865>